

prvosvećeničin	prvosvećeničin
prvosvećeničkī	prvosvećeničkī
prvosvećeniċ	prvosvećeniċ
prvosvećenikov	prvosvećenikov
prvosvećenīštvo*	prvosvećenīštvo
prvosvećenstvo**	prvosvećenstvo

* (prvosvećenička služba i dostojanstvo)

** (zbirno od *prvosvećenik*)

Vrijeme će pokazati koji će od tih dvaju nizova imati više opravdanosti i snage, koji će upornije kucati na vrata budućnosti.

Sažetak

Stjepan Vukušić,

UDK , znanstveni članak

primljen 18. prosinca 2002., prihvaćen za tisak 8. siječnja 2003.

Les accents des mots *svećenik*, *svećenica*,
prvosvećenik, *prvosvećenica* et leurs dérivés

Dans le présent article l'auteur analyse les doublets accentuels: *svećenik* et *svèćenik*, *svećènica* et *svèćenica* etc. et conclut que petite préférence ont les formes avec l'accent médial: *svećènik*, *svećènica* et ainsi de suite.

NAJIZAZOVNIJI DOKUMENT O JEZIČNOJ POLITICI U HRVATSKOJ (2)

Josip Grbelja

Jonkeova povijesna lekcija

Dok je dr. Ljudevit Jonke 16. prosinca 1967. u Centralnom komitetu SKH, u sklopu razgovora o jezičnoj politici u Hrvatskoj, pokušavao diskutirati znanstveno, konkretno, o primjerima koji nisu bili ekscesni, kako je tvrdio A. Žvan, nego “smišljeni, sustavni, pojavni”, često se “iz publike” čulo dobacivanje, neumjesne i neukusne upadice, i to od ljudi koji danas, dvije tisuće i druge godine, sebe predstavljaju ondašnjim – slobodoumnicima, žrtvama komunizma.

“Evo”, rekao je dr. Lj. Jonke, “pokazat ću vam knjižicu koja je izašla u siječnju 1967. godine, a zove se »Statistički kalendar Jugoslavije«. Tu knjižicu izdao je Savezni statistički institut, i u njoj već u predgovoru možete vidjeti da izdavač kaže: »izlazi na srpsko-hrvatskom jeziku od 1955. godine«. Ovo je, dakle, trinaesti po redu statistički kalendar što ga je izdao Savezni zavod za statistiku Jugoslavije, a štampa se u 107 000 primjeraka na makedonskom, slovenskom i srpsko-hrvatskom jeziku, te na engleskom, francuskom, njemačkom i ruskom jeziku. Štampaju ga, dakle, na sedam jezika, a našeg, ono što mi kažemo hrvatsko-srpskog jezika, koji možemo zvati hrvatskim književnim jezikom, odnosno direktno i hrvatsko-srpskim jezikom, nema. A on se štampa u 107 000 primjeraka. Naši Nijemci, koji žive ovdje, naše manjine, oni čak, dakle, imaju to štampano na svom jeziku, a mi nemamo. To, međutim, ne znači da mi ne razumijemo što u kalendaru piše, ali ovdje sve piše »opština«, »februar« itd., što jasno pokazuje kako se shvaća Novosadski dogovor – ako se štampa na jednoj varijanti, jer to pokriva jedno jezično područje – a to je ono što nazivamo ‘naše jezično područje’, i to je greška, jer ono ne pokriva te dvije varijante, a nije riječ ni o malom broju primjeraka, nego o 107 hiljada.”

Prof. dr. Jonke je nastavio: “Vidite, ako u Hrvatskoj Sekretarijat za zdravlje izdaje ove godine [1967. – J. G.], u veljači, ekavštinom, farmakološki pregled, sa srpskim terminima, onda se ne može reći da postoji ravnopravnost ekavštine i ijekavštine, kao što to piše u Novosadskom sporazumu.

Evo, u slobodno vrijeme vozim automobil i imam vozačku dozvolu, izdanu u Zagrebu 1966. godine, koja je na – ekavici. Dakle, usred Zagreba, u SUP-u Skupštine grada, štampa se ekavicom. Nemam zbilja ništa protiv ekavske varijante, želim da ona ima sva prava koja smatram da trebaju pripadati ekavskoj varijanti, jer tako je i bilo zamišljeno u Novom Sadu... Ali, provodi li se taj dogovor i kod nas. Inače, sam dogovor kakav jest, on nije zadovoljio.

Vidite, reći ću da je za Novosadske dogovore bilo sudbonosno to kako su se oni provodili, jer čim su se oni pojavili, odmah su to unitaristički krugovi smatrali prilikom za likvidaciju ijekavske varijante. Čak je »Borba« pokrenula neku jezičnu rubriku, koju je vodio neki Kapetanović, i u toj jezičnoj rubrici, koja je imala 45 nastavaka, gdje su tretirana naša jezična pitanja i kako je naš pravopis regulirao mnoge stvari dvostruko kad je riječ o ekavskoj i ijekavskoj varijanti, tako se onaj Kapetanović u »Borbi« zalagao da ono što je u ekavskoj varijanti najbolje – bude zajedničko, a da bi ovo (ijekavsko) trebalo pustiti po strani. Nakon toga je, nažalost, i zagrebački »Vjesnik« odmah jednome svom suradniku ustupio jezičnu rubriku, u kojoj je on u svojim traženjima u čemu se razlikuju ekavska i ijekavska varijanta uvijek posizao za ekavskom, i na taj je način mislio postići jedinstven tip jezika, zanemarujući ijekavski oblik, a prihvaćajući ekavski. Svakako, kad smo vidjeli da je izašlo četiri ili pet takvih

članaka, onda sam ja kao potpisnik Novosadskog dogovora, uputio »Vjesniku« pismo, osvrtno na to. Ono je i objavljeno, ali ne u jezičnoj rubrici, nego u rubrici – »Dopisi čitalaca«. Rekao sam da to nije u skladu s Novosadskim dogovorom – da mi sada likvidiramo hrvatski jezični tip, i na taj način da – prihvatimo ekavicu. Zagrebački »Vjesnik« bio je tako širokogrudan da je dopis profesora Hrastea i moj objavio, ali među »Dopisima čitalaca«, a ne u kulturnoj rubrici. Mogao bih vam nabrajati kako su se odvijale te stvari.”

Proustaška rezoniranja

“Na Zagrebačkoj radiostanici, na primjer, smatrali su da je to prilika za uvođenje »ekavice«”, nastavio je dr. Lj. Jonke, “pa su uveli u dnevne vijesti, i to je trajalo godinu i pol. Na ekavici bile su objavljivane glavne vijesti u 22 sata, one koje se najviše slušaju,¹ a pod geslom da će to biti zajednička emisija Radio-Zagreba i Radio-Beograda. Opet sam otišao do Jove Ugrčića, koji je vodio govorni program, i rekao mu da to nije u redu – da se glavne vijesti emitiraju na ekavici. On mi je odgovorio: »Mislím da je to u skladu, jer su obe varijante ravnopravne i možemo odabrati koju hoćemo. Korisno je da ijekavska publika upozna ekavski način izražavanja i terminologiju.« Ja sam rekao da bi to moglo biti ravnopravno samo onda ako bi se jednog dana uključio Radio-Zagreb u davanje vijesti, a drugoga dana Beograd, tako da bi čitavo hrvatsko-srpsko jezično područje moglo jedan dan slušati ekavicu, a drugi dan ijekavicu. Drug Jovo Ugrčić, međutim, to je odbio. Kasnije je održan redakcijski kolegij.

To je ono što bih ja ovdje htio istaći u rješavanju jezičnih pitanja, što je negativno, da se na tom kolegiju mene, kao potpisnika Novosadskog dogovora, osudilo, da su to ustaška i proustaška rezoniranja.

Slično je bilo i kada su književnici prigovarali Radio-Zagrebu, kada je tamo direktor govornog programa zabranio upotrebu riječi *zemljopis*, *povijest*, *tisuća*, *siječanj*, *veljača*. Ni jedan ne smije da to na Radio-Zagrebu govori, ako tko piše, treba da to promijeni. Na to su se književnici pobunili te u »Krugovima« napisali članak protiv toga. Onda je nastala velika afera. Rekli su kako nam se zabranjuje reći *zemljopis*, *tisuća*, *siječanj*, *veljača*. Beogradska politika je to opet okrstila – šovinističkim aktom. Kada god staneš u obranu toga zapadnog tipa književnog jezika i kažeš »imamo mi svoj«, odmah ti prilijepe na čelo »to je šovinistički akt«, »to je proustaško« itd.

Ili, recimo, ono što sam ja napisao, a što mi je javio jedan vojnik iz Armije, koju je služio i došao iz vojske prije šest mjeseci, baš nekako prije nego što je bila Deklaracija. Kada su oni govorili i pisali kako u Armiji postoji potpuna

1 slušaju

ravnopravnost u diskusiji, onda je on meni napisao pismo i rekao što mu se dogodilo. Evo: »Prije dva mjeseca još sam bio u Armiji, došli smo na ručak, i dok smo ručali, ja tražim po svojoj torbi žlicu, da i ja jedem. Nema je. Naiđe podnarednik i pita: što ti ne jedeš? Pa, velim, žlicu sam zametnuo, tražim je. A podnarednik kaže – pazite, to se može reći da je eksces, ali ako toga ima mnogo, onda to nije jedan eksces – ‘žlica je otišla sa ustašama, s partizanima je došla kašika’.«

Kada, dakle, govorimo o jezičnim pitanjima i kada braniš svoj jezični tip, tebi se odmah na nos nabije da si ovo i ono, i to stvara takvu atmosferu koja je nezdrava za međunacionalne odnose...»

Pogledi okrenuti unatrag

“Što se još pojavilo kod Novosadskog dogovora?”, upitao se dr. Lj. Jonke i odgovorio: “Potpisnici su Novosadskog dogovora jezični stručnjaci, ali ja vam mogu reći da su mnogi jezični stručnjaci vrlo konzervativni, da zbog toga što proučavaju narodni život, a to je nešto blizu narodnim običajima i narodnim pjesmama, imaju jako okrenute poglede unatrag, i to svi oni koji se takvim stvarima bave. Oni su, na primjer, isto shvatili taj novosadski dogovor – *unitaristički*, počeli su izdavati po Beogradu knjige, i na to smo mi stručno i naučno upozorili, jer su oni, otprilike, smatrali da je ovo što mi imamo u zapadnoj varijanti – *provincijalizam*. Recimo, Miodrag Lalović² je štampao knjigu – srpskohrvatski ima u džepu,³ zaklinje se na Novosadski dogovor – a dokazuje da su *kruh, kazalište, sveučilište, zrak* i sve naše uobičajene riječi – *provincijalizmi*. Tako, na primjer, kasnije dokazuje i Moskovljević. Ne u onom rječniku koji je zabranjen,⁴ nego i prije dvije godine – u ruskom rječniku, da je *nogomet* provincijalizam, a *fudbal* da je dobra riječ. Ali *rukomet* valja. *Nogomet* je isto sastavljen kao i *rukomet*, i *nogomet* ne valja, ali *rukomet* valja.

To su te, dakle, pojave koje su nanijele štete provođenju Novosadskog dogovora. Osjetilo se da je to jedna – *diskriminacija*. Mogao bih vam navesti mnogo primjera, a naveo sam samo tih nekolicinu. Ne bih htio uzeti vrijeme i odmah vam sve ispriopovijedati, već bih htio istaći da je za nas mnogo važnije kako se, dakle, provodi Novosadski dogovor, nego kakav je on. Ja sam iznio kako se *provodi*, da se, eto, ovako zanemaruje naša varijanta u tim saveznim organima, a što da pripovijedam o drugom, što da vam pripovijedam o tome da je jedan vojnik dobio pet dana zatvora zato što je rekao *razumijem*, a ne *razumem*. Znam da su to pojedinačni ekscesi, ali kada tih ekscesa ima vrlo mnogo, onda je to – *nezdrava atmosfera*.

2 Lalević

3 *Srpskohrvatski u mom džepu*, u tri knjige, Beograd, 1963.

4 *Rečnik savremenog srpskohrvatskog književnog jezika*, Beograd, 1966.

Ako je *nezdrava atmosfera*, onda, po mom mišljenju, treba *nadopuniti* Novosadski dogovor, treba ga ponovo *redigirati*, treba zaista u njega staviti *naučne poglede*.

Treba da na to dadu pristanak napredni ljudi svih naših republika u kojima se govori tim našim jezikom, a ne da nam uvijek u komisiju stavljaju – *najkonzervativnije snage*, pa moramo da se borimo za, takoreći, naprednu abecedu, moramo dokazivati. Recimo, nabacilo se u ovim diskusijama koje smo imali pitanje »da li vi stojite na onim pozicijama o jeziku na kojima je 1936. stajala Hrvatska straža, koja je bila klerofašistički list?«. I onda Mirko Božić, kao da ga je netko šilom ubo, skočio je i kazao: »Zato i jesmo ovdje što smo se borili protiv onih oko Hrvatske straže.« Tako moramo s tim konzervativnim elementima da razgovaramo i, dakako, uvijek je *broj* u tim diskusijama odlučujući, i uvijek su poteškoće ako s druge strane postoje takvi konzervativni, da ne kažem reakcionarni pogledi. Ne kažem da i kod nas nema takvih, ali treba pripaziti da (u komisijama) uvijek budu ljudi koji jesu na naprednim marksističko-lenjinističkim pozicijama. Moramo riješiti ono osnovno pitanje, moramo dopuniti, moramo revidirati taj Novosadski dogovor, moramo se porazgovarati među svim republikama, jer se to tiče svih naših naroda, ali to mora biti u – *demokratskoj i ravnopravnoj atmosferi*, na lenjinskim načelima, na demokratskom naučnom principu, bez *nadglasavanja* i bez ovakva *lijepljenja etiketa*, što je vrlo neugodno...”

U Bosni je – srpski

“Kažem vam, ja sam u tome od tih Novosadskih dogovora, od 1953. do danas, uvijek bio u strahovito neugodnim situacijama kad god sam branio naš tip književnog jezika, i to branio potpuno opravdano”, dodao je dr. Lj. Jonke. “Kada sam, na primjer, išao na Radio-stanicu, kada sam bio i na sarajevskom kongresu prije dvije godine. Bilo je govora kako nije pravilno da nastavnica u Sarajevu – znam joj ime i prezime – đaku kojega pita kako se to kaže na srpskom jeziku, a on kaže ‘na srpskohrvatskom jeziku se to kaže tako i tako’; ona odgovara: »Sinko, nije srpskohrvatski jezik, to je u Hrvatskoj, ovdje u Bosni je srpski«. Pa kada meni inspektor za školstvo u Hercegovini, Hrvat, kaže da se tamo u hrvatskim krajevima, jezik naziva samo – *srpski*.”

Uvijek smo, dakle, u takvim neprilikama da morate intervenirati.

O tome sam razgovarao i sa Cvijetinom Mijatovićem i Nijazom Dizdarevićem, gdje je bila upriličena konferencija poslije toga i oni su se složili da je to nepravilno, tražili su da se protiv toga ustane. Ne možemo, dakle, žmiriti kraj te situacije.”

Je li to šovinizam?

“Što da govorim o tome da neki izdavači književnicima mijenjaju tekstove, ne u onome gramatičkom smislu, nego u odabiranju riječi”, istakao je dr. Jonke. “O tome je isto pisano, ako ste vidjeli. Jedan je književnik o tome pisao u »Telegramu«. Ono što je spomenuo drug Žvan – treba poštovati jezik pisaca – o tome se u Novom Sadu govorilo jako mnogo, oko toga je bila vrlo neugodna atmosfera. Srbijanski predstavnici su tražili da kako god tko napiše, da tako tekst treba štampati. To je, onako, demokratski princip, ali ako se uzme za novine, imamo teleprintere u Beogradu, i oni tamo prevode, primaju vijesti, šalju ih po čitavoj zemlji. U Zagrebu mi ćemo imati samo domaće vijesti, dvije stranice – ijekavicom, a sve drugo – ekavicom. Onda smo morali ubaciti riječi »osuđuje se samovoljno prevođenje teksta«. Neko prevođenje teksta, međutim, mora biti, ono obavještajno prevođenje tekstova mora biti, a drugo je književni tekst, drugo je naučni tekst, ali i ovaj obavještajni tekst mora biti prilagođen sredini u kojoj se djeluje. Moram reći da mi je žao što ni ta praksa nije primijenjena, što, recimo, Radio-Zagreb u večernjem Dnevniku, od pola sedam do osam sati, i koji vrlo mnogo slušaju, pušta na ploče da mu govore njegovi dopisnici iz inozemstva vijesti, a one su pretežno – ekavicom. I ja slušam iz Londona ili Pariza ekavske vijesti. To se može lako prevesti, ne mora se odvrtneti takva ploča što je on odande iz Londona govorio. To Beograd, na primjer, ne radi. Tako mi, zapravo, dobrim dijelom opet u tom dnevniku slušamo vijesti – ekavicom.

Ili, drug Kardelj govori i osuđuje Deklaraciju – kada se slavilo u Ljubljani. On tamo drži govor na slovenskom jeziku, a naši ga ovdje novinari prevode – srpski, na ekavicu. (Upadica B. Novaka: »Po njegovoj želji, to treba poštovati.«) Ja ne znam da li treba poštovati više jednog čovjeka nego cijeli narod jedne zajednice. Ako je kod nas književni jezik ijekavski, mislim da bi i govori političkih ljudi trebali biti – ijekavski. Politički ljudi govore kojekako. Nemojmo misliti da su njihovi jezici najbolji. Kada bismo sve štampali kako oni govore, to bi izgledalo strašno, jer njihova jezična kultura nije baš na visini.

Ili, uzmimo političku literaturu: kako je to štetno! Mi je pretežno dobivamo na – ekavici... Ali oni ne dobivaju političke tekstove napisane – ijekavicom...

Tek poslije Deklaracije počeli smo u kinematografima Dnevnik slušati na – ijekavici, a 20 godina slušali smo – ekavicu. A i dalje je 90 posto filmova (»titlovano«) ekavicom. Slovenci, čak kada prevode filmove koje oni imaju u svojoj kući, prevode ih pretežno na ekavicu. »Lovćen« također, a tako i Sarajevo vrlo mali broj filmova ima ijekavicom, a mogli bi biti. Strane filmove moglo bi se podešavati u obje verzije. O tome je pisao Zupančič za Sloveniju, i kada je on pisao o tome – on je sada na vrlo visokom nivou – i bunio se, svi su to prihvatili. Kada smo mi počeli o tome pisati – ja sam jedanput o tome pisao u

»Telegramu«, da se brani, onda je to – šovinizam, ovo i ono. A kult jezika svaki narod treba da ima na visini.

Činjenica je da postoji *jedan narodni jezik*, ali postoje *dva tipa književnog jezika*, koji se ne razlikuju samo po ekavici i ijekavici, nego čak djelomično glasovno, djelomično akcentski, djelomično po oblicima, djelomično po sintaksi, po tvorbi riječi. Ima tih specifičnosti u svim dijelovima naše gramatičke strukture... To je i Tomo Maretić rekao da nije isto 'pletêmo' ili 'pletemo'.⁵ I on je već utvrđivao te različite akcente.

Jedinstven jezik ne postoji

U trenutku kad su svi sudionici razgovora u CK SKH 16. prosinca 1967. pomislili da je **prof. dr. Ljudevit Jonke** završio svoje "otvoreno izlaganje", da više nema "crvenih krpa" za razdraživanje, on je nastavio o ravnopravnosti, o "svim privilegijama koje pripadaju ekavskom i ijekavskom tipu književnog jezika", vrativši se na onaj – statistički kalendar, a zatim je nastavio: "... Da i ne govorim o *diskriminaciji* kad se dolazi u inozemstvo, u konzulate i predstavništva. Slučaj iz Stuttgarta je poznat. Tamo su ekonomski emigranti, radnici koji su vani na poslu, odbili ispuniti tiskanice jer su štampane ekavski. Ja mislim da je to politički negativno, pa pitam: zašto dati priliku da se dolazi do takve situacije?

Mislim, kad postoje dva tipa književnog jezika – kako je rečeno u Novosadskom dogovoru – koji su ravnopravni, onda bi to trebalo poštovati. Uvijek nam se ukazivalo na primjer Bečkoga književnog dogovora i na Skerlićev prijedlog. U Bečkome književnom dogovoru smatralo se da postoji jedan narod, a jedan narod treba da ima jednu književnost. Danas stojimo na stanovištu da smo dva naroda pa, prema tome, ta dogovorena prava treba da i realiziramo. Skerlić je proveo anketu, smatralo se neko vrijeme pozitivnom: ekavica za čitavo područje, latinica za čitavo područje. Onda su, rekoh, smatrali da smo jedan narod, srpsko-hrvatski narod, i prema tome srpsko-hrvatski jezik, pa su se opredijelili za ekavicu. S kakvim su se razlozima kod toga rukovodili? Rekli su: nećemo mi, valjda, napustiti srpski jezik, jezik Srba koji su pobijedili u balkanskim ratovima, taj jezik mi hoćemo. Čak je jedan Hrvat među njima, Čerma, rekao: »Bilo bi bezobrazno, ponavljam, bezobrazno, kad bismo napustili taj jezik junaka sa Bregalnice i Kajmakčalana.« Mi to danas ne trebamo činiti, mi danas možemo govoriti o junacima sa Zelengore, sa Kozare, o junacima sa svih naših planina, jer ih je svuda bilo. Kakvi su, prema tome, ti kriteriji? Ti kriteriji su nastali po gledištima koja nisu današnja. Mi danas ne možemo govoriti da su

5 *pletêmo* ili *plètêmo*

Srbi i Hrvati jedan narod. Oni su, možda, najsirođniji narod, ali svaki je za sebe jedan narod, i svaki ima svoj tip književnog jezika.”

Izigrani i u Ustavu

Zašto smatram da je nužno, što je drug Miko [Tripalo – J. G.] govorio u Ljubljani, da u Ustavu piše »hrvatski«, »srpski«, »makedonski«, »slovenski« i »šiptarski« jezik?” upitao se dr. Jonke, nastavivši: “Tako je stajalo i u Nacrtu Ustava sve do 1963. godine. Prvi je Ustav pročitao drug Zvonko Brkić na hrvatskom jeziku, drugi na srpskom, treći na makedonskom itd. Mi se ne trebamo plašiti naziva za jezik, samo ih ne trebamo razvijati u šovinističkom duhu.

A kad je riječ o Nacrtu Ustava, ja sam bio jedini iz Zagreba. Pozvala me Ustavotvorna komisija. Bilo je 16 Srba i jedan Hrvat. U Nacrtu Ustava pisalo je – Srbi i Hrvati, a ovi kažu »što će nam to, stavimo srpsko-hrvatski«. Ja sam rekao: »Ne samo srpsko-hrvatski, nego i hrvatsko-srpski.« Rečeno je: »To je dosta!« Ja sam postavio: »Kad se spominje sve narode, treba i hrvatski.« Oni su odgovorili da je dosta ako se Ustav štampa u tri teksta – srpsko-hrvatski, makedonski i slovenski, a predložili su i da se ukine hrvatska kancelarija za uređenje toga zakona. Ne samo, dakle, da se ukine hrvatsko-srpski tip nego da se ukine i kancelarija. Profesor Stevanović tada je predložio da sjedne sa mnom u ime Srbijanaca – namjerno kažem Srbijanaca, i to zato što oni imaju drugačiji jezik, a naši Srbi imaju isti jezik kao i mi, kad govorimo o tipu hrvatskog jezika. To je jezik koji savršeno govore ovdašnji Srbi, i tu nema spora. Prof. Stevanović kaže: »Ja ću u ime Srbijanaca sjesti. Molim Vas, dajte nam jedno popodne vremena.« To je rekao prof. Đorđeviću: »Pustite Jonkea i mene, mi ćemo čitav Ustav uskladiti«. Odgovor je bio: »Ne, ne trebaju dvije varijante.« Ja sam se protivio, rekao sam da je to nasilje nad jezikom... U Novom Sadu nije zaključeno da se mora zvati srpsko-hrvatski i hrvatsko-srpski, nego se moraju spominjati dva narodna naziva. Mi smo glasali za hrvatski ili srpski, ali su nas praktički nadmudrili, pa su unijeli hrvatsko-srpski i srpsko-hrvatski, a to je umjetno. Tako se naš jezik, zapravo, nikad nije zvao, u narodu se nije tako nikada zvao. Prema Novosadskom dogovoru, u članu 4., ne traži se da se govori hrvatsko-srpski i srpsko-hrvatski, nego se kaže: »U zvaničnoj upotrebi nužno je jezik nazivati u dvostrukoj varijanti«, znači kad nastupam kao zakonodavac i profesor, ali u običnom govoru ja mogu reći: »govorim hrvatski«. U našoj republici, međutim, kad su ljudi rekli »govorim hrvatski«, odmah se to drukčije tumačilo (i tumači), a to je velika pogreška, koja je izazvala nezadovoljstvo...”

(Nastavlja se.)